

ה

ערעור אזרחי מס' 128/59

י

(המרצה מס' 162/59)

אברהם ארתור ז'בלהה שרגנהיים נגד אוניברסיטה בר-אילן

ז

בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
[28.5.59, 9.6.59, 19.6.59, 31.7.59]

לפני השופטים אגרנט, זילברג, ויתקון

פסק-דין, כרך יג, תשי"ט/תשי"ך-1959

1448

השופט זילברג

סירובו של בית המשפט המחוזי לאכוף על האוניברסיטה בריאילן את הצו שניתן קודם לכן, המחייב את האוניברסיטה להעסיק את הארזיכלים המערערים בלבד בהקמת המכון לפיסיקה ובנינים אחרים — תכנון של הצו הנוון היה מתן אישור וגושפנקא לפסקו של בורר, והצו נמצא לוקה בסתמות וחוסר בהירות.

בית המשפט לא יחליט לאכוף צחים, שניתנו עלידיו, עלידי מאסר או קנס, אם האדם שנגדו נדרשת האכיפה נוהן נימוק מספיק מדוע לא ביצע את הצו — בפסיקה האנגלית כדי שבית המשפט יעניש מישהו על שאינו ממלא אחרי הצו הניתן עלידיו צריך שהוא יצחה במלים חדמשמעויות אשר חייב להיעשות, ווהי הדעה הנכונה המקובלת כנראה גם בפסיקה האמריקנית — יש וצו סתמי ובלתי-בהיר, שאינו קיבע כיצד ובאיזה תנאים יש לקיימו, אפשר לעמוד על תכנון ומשמעותם של התנאים מתוך ענינים המצויים מחוצה להם, כגון חושים שנעשו עלידי בעליהדין וחליפת המכתבים שביניהם.

פסקידין אנגליים שאוזכרו:

[1] *Iberian Trust, Ltd. v. Founders Trust & Investment Co., Ltd.*: (1932), 2 K.B. 87, 95; 101 L.J.K.B. 701; 147 L.T. 399; 48 T.L.R. 292; 76 Sol. Jo. 249.

ערעור ברשות על החלטת בית המשפט המחוזי, תל-אביב-יפו (השופט י. לט), מיום 24.2.59, בתיק המרצה 5148/58 (תי"א 2057/58), לפיה נדחתה בקשת המערערים לאכוף על המשיבה עלידי קנס או מאסר את הצו שניתן ביום 12.8.58, לפיו אושר פסקו של בורר המחייב את המשיבה להעסיק את המערערים בעבודות בניה של אותם בניני אוניברסיטה שלהקמתם הוזמנו כארזיכלים במפורש, ובמיוחד להעסיקם בעבודת בנין הפיסיקה של אוניברסיטה בריאילן, העומד לקום מתרומת הממשלה האמריקנית. הערעור נתקבל, והדין הוחזר לבית המשפט המחוזי עם הוראות.

מ. שרף — בשם המערערים; צ. טל — בשם המשיבה

פסק דיין

השופט זילברג: נשוא הערעור דנן הוא החלטת בית המשפט המחוזי, תל-אביב-יפו, מיום 24.2.59, בה סירב השופט המלומד „לאכוף על אוניברסיטה בריאילן עלידי קנס או מאסר האחראים להנהלתה את הצו שניתן עלידי ביום 12.8.58“. תכנון של אותו צו היה מתן אישור וגושפנקא לפסקו של בורר המחייב את המשיב להעסיק את הארזיכלים המערערים, ואותם בלבד, בהקמת בניני האוניברסיטה בריאילן, ובמיוחד המשך הקמת המכון לפיסיקה העומד לקום מכספי תרומת הממשלה האמריקאית.

2. נימוקיו של השופט המלומד לסירוב האכיפה היו:

השופט זילברג

(א) הנחייה עקרונית, כי "בית-המשפט לא יחליט לאכוף צווים שנתנו על-ידיו על-ידי מאסר או קנס אם האדם שנגדו נדרשת האכיפה נתן נימוק מספיק מדוע לא ביצע את הצו";

א (ב) ממצא עובדתי, כי מנהל המשיבה, ד"ר בריאילן, סבר וצדק בסברו, כי "התנהגותם של המבקשים (המערערים) מצדיקה החזרת התכניות" — הוא האקט בו ניתקה האוניברסיטה את יחסיה עם המערערים — ולא עוד אלא "כל בריבירב היה חושב כפי שחשב הד"ר בריאילן ואלה האחראים להנהלת האוניברסיטה";

ב ובסופו של דבר דחה השופט המלומד את בקשת המערערים "בלי שדחיה זו תתפרש כהבעת דעה על קיומו של הצו (כלומר: צו אישורו של פסק הבורר) בעתיד".

ג 3. נראה לי כי השופט המלומד, בכל הכבוד, לא גמר כאן את מלאכתו. חייב היה לבחון ולבדוק אם, כתוצאה מהתנהגות המערערים, צו העסקתם הבלעדית עדיין כוחו עמו, ובהתאם לכך — לכוף או לא לכוף על האוניברסיטה את הציות בעתיד לצו, על-ידי הטלת קנס או מאסר.

ד 4. מרכז הכובד של כל הענין דנן מוסט, איפוא, לנקודה אחרת, והשאלה העיקרית היא מעתה, אם אמנם אותו צו העסקה הוא "אכיף", כלומר: נתון מבחינת תכנון לכפיית ציות, או לא. הספק שמצא מקום לחול הוא בשל "עניותו" — כלומר סתמיותו וחוסר בהירותו — של הצו אשר ניתן על-ידי השופט המלומד ביום 12.8.58. הלא כה הוא נוסחו של הצו, באמצעו לו ככתבה וכלשונה את החלטת הבורר:

ה "על המבקשים (המערערים) יהיה, איפוא, להמשיך בעבודות הקמה של אותם בנייני אוניברסיטה בלבד שלהקמתם הוזמנו האדריכלים במפורש, ובמיוחד לפי הזמנה מעין זו להמשיך בעבודות הקמת בנין הפיסיקה העומד לקום מתרומת הממשלה האמריקאית."

ו ועל כך מוסיף השופט המלומד נופך משלו, שהוא, כנראה בעליל, ה"אידך גיסא" של הצו הפוזיטיבי הקודם, ועומד או נופל יחד אתו:

ז "מאידך אני מצווה על אוניברסיטת בריאילן להימנע בין בעצמה ובין על-ידי הבאים במקומה מכל פעולות, אשר תהיה בהן מעין הפרעה בביצוע העבודות שעל המבקשים (המערערים) לבצען".

ח הדגש הוא, איפוא, על חלקו הראשון הפוזיטיבי של הצו, וטענתו של בא-כוח המשיבה היא, כי הוא לוקה בסתמיות העושה אותו לבלתי-אכיף, בהסתמכו על דברי השופט לאכטמור:

השופט זילברג

„כדי שבית-המשפט יעניש מישהו על שאינו ממלא אחרי הצו שלו, צריך שהוא יצווה כמלים חדר-משמעותיות את אשר חייב להיעשות“
(*Luemoore J., in Iberian Trust Ltd. v. Founders and Investment Co.*; (1932), 2 K.B. 87, 95, (1)).

סבורני כי מבחינה עקרונית נכונה היא הטענה, וזו היא כנראה גם הדעה המקובלת בפסיקה האמריקאית (Vide 10 Am. Dig. Cent. Ed., Contempt, par. 62, p. 2424). אך עדיין לא ענינו בכך על השאלה הקונקרטית העומדת לדיון בפנינו. אמת נכון הדבר, כי הצו דנן הוא „עניי“ אינו מפרש ואינו קובע כיצד, ובאיוזה תנאים, על האוניברסיטה להעסיק את המערערים. אבל יש וצווי בית-המשפט הם „ענייים במקום זה ועשירים במקום אחר“, כלומר: אפשר לעמוד על תכנם ומשמעותם מתוך עניינם המצויים מחוצה להם. וזו היא — אם הבינותיו אל נכון — טענתו של בא-כוח המערערים. מר שרף מצביע על החוזים שנערכו בין בעלי-הדין בשנים 1952, 1956, וכן על חליפת המכתבים — חליפת עשירה מאד — שהתקיימה ביניהם לאחר מתן הצו, ומבקש לשכנע אותנו כי לאמיתו של דבר, ופרט לעצם העסקת המערערים, כבר יושרו כל ההדורין שביניהם, ועד כמה שלא יושרו ועדיין שנויים במחלוקת — הרי שולחני הם הצודקים בריבם, ואין כל קושי לפענח את כוונתו האמיתית של הצו, ולגלות את תנאי הביצוע שלו.

5. אין אני מוכן לקבל את הטענה הזאת. עברתי על חליפת המכתבים הזאת, ומצאתי כי לכאורה — אני מדגיש: לכאורה — עדיין קיימים חילוקי-דעות בין הצדדים. כדומה למשל: בנוגע לסכום המכסימלי אשר ממנו יש לשלם אחוזים ידועים כשכר-טרחת לארדיכלים (ראה מוצג ג' פיסקה ה' לעומת מוצג ד' קטע שני); או לגבי צורת הבניה של קומה א' על-מנת שאפשר יהיה, לכשירחיב, להקים עליה בעתיד הרחוק שתי קומות נוספות (ראה מוצג ג' פיסקה ג' לעומת נספח 1 קטע שני). יתכן כי מר שרף צודק בטענור תיו החריפות, אך חולשתן היא בעצם חריפותן, כי אם יש צורך לדרוש אכין ורקין ולעמוד על כל תג וקוץ של דברי המכתבים המרובים, הרי קשה מאד לומר כי הצו הוא ברור למדי, וכי אין בו כל דר-משמעות בנוגע לתנאי ביצועו.

6. נטייתי היתה תחילה לעשות כאן סוף פסוק, ולהכריז על הצו כבלתי אכיף בשל הסתמיות שבו. אך נמלכתי בדעתי וכעת סבור אני, כי מן ההוגן יהיה לתת לבא-כוח המערערים הזדמנות לברר, באמצעות גביית עדות מזה ומזה, אם אמנם קיימים היו, בעת מתן הצו או מיד לאחריו, חילוקי דעות בין בעלי-הדין בנוגע לתנאי ביצועו.

דעתי היא, איפוא, כי יש לבטל את פסק-דינו של השופט המלומד ולהחזיר אליו את הדין, תוך מתן הוראות אלה:

לשמוע את עדותם של בעלי-הדין על-מנת לברר אם, בעת מתן הצו, או מיד לאחריו,

השופט זילברג

היו חילוקי-דעות ביניהם בנוגע לתנאי ביצועו. והיה אם השופט המלומד יגיע לכלל דעה כי אמנם היו חילוקי דעות-כאלה, עליו יהיה לדחות את בקשת האכיפה שהוגשה על-ידי המערערים, ולא — עליו יהיה לתת למערערים את צו האכיפה המבוקש.

השופט אגרנט : אני מסכים.

השופט ויתקון : אני מסכים.

לפיכך הוחלט להחזיר את הדין לבית-המשפט המחוזי, תל-אביב-יפו, בצירוף ההוראות הנ"ל.

הוצאות הערעור נקבעות בזה לסך — 250. (מאתיים חמשים) לירות, והן תהיינה לפי התוצאות במשפט.

ניתן היום, כ"ה בתמוז תשי"ט (31.7.1959).

המרצה מס' 162/59

(ב-ערעור אזרחי מס' 128/59)

ה ח ל ט ה

נוכח פסק-הדין שניתן ב-ע"א 128/59 מתבטל הצו שניתן ביום 12.8.58, אך צו זה ישאר בתקפו במשך חודש ימים מהיום, היינו עד ה-31.8.59 ועד בכלל, כדי לאפשר למבקשים לפנות לבית-המשפט המחוזי, תל-אביב-יפו, ולקבל את הצו המתאים.

אין צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ה בתמוז תשי"ט (31.7.1959).